

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

† *ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei*

I. Doctorul cel Mare al sufletelor și al trupurilor este Domnul Hristos

Anul acesta a fost dedicat de către Sfântul Sinod îngrijirii bolnavilor. Or, Doctorul cel Mare este Domnul Hristos. În timpul misiunii Sale pământene, El a tămăduit toată boala și neputința în popor. Ne spune Sfântul Evanghelist Matei că „*a străbătut Iisus toată Galileea, învățând în sinagogile lor și propovăduind Evanghelia Împărăției și tămăduind toată boala și toată neputința în popor*” (Matei 4, 23).

El însuși a subliniat faptul că a venit pentru cei bolnavi. Ca „*doctor al doctorilor*” ne spune că „*nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi*” (Matei 9, 12). În altă evangheliie adaugă și boala păcatului: „*Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. N-am venit să chem pe cei dreapți, ci pe cei păcătoși la pocăință*” (Marcu 2, 17). Iar evanghelistul Luca ne spune că „*în acel ceas El a vindecat pe mulți de boli și de răni și de duhurile rele și multor orbi le-a dăruit vederea*” (Luca 7, 21).

Mulțimea vindecărilor făcute de El și pe care le găsim în Evangheliie ne spun că El nu este doar doctor al sufletelor, ci și al trupurilor. Proorocul Isaia prevestise acest lucru: „*El fusese străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră și prin rănilor Lui noi toți ne-am vindecat*” (Isaia 53, 5).

În timpul vieții Sale pământești a tămăduit mulți bolnavi, pe unii chiar sâmbăta, lucru pentru care L-au acuzat vrăjmașii Săi. De exemplu, omul cu mâna uscată fiind tămăduit, Îl provoacă să le aducă un argument de bun simț: „*cine va fi între voi omul care va avea o oaie și, de va cădea sâmbăta în groapă, nu o va apuca și o va scoate?*” (Matei 12, 11). Mulțimile se apropiau de El și El tămăduia toți bolnavii.

El a venit să-i mântuiască și să-i tămăduiască pe toți, atunci când era pe pământ, dar și acum, pe toți cei ce cred și se îndreaptă spre El cu nădejde. El a venit să-i vindece și să-i mântuiască pe toți. Părinții și întreaga Tradiție a Bisericii au grijă să-L prezinte atât ca doctor al trupurilor, cât și ca doctor al sufleteilor.

Sfinții în general, și doctorii fără de arginți în special, au primit de la Hristos puterea de a tămădui. Apostolilor, și urmașilor lor, le-a spus: „*tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i, în dar ați luat, în dar să dați*” (Matei 10, 8). Un bun teolog, foarte cunoscut, plecând de la lucrarea Mântuitorului a scris o carte întregă intitulată „*Teologia bolii*”¹.

Nu numai Sfânta Scriptură, ci și Sfânta Tradiție, insistă asupra lucrării de mare Doctor a Mântuitorului. Contemporan cu viața pământească a Domnului Hristos a fost regele Avgar al Edesei. El s-a îmbolnăvit de lepră neagră și suferea cumplit. Citim în „*Proloagele*” lunii august că el, auzind de Domnul Hristos și de minunatele tămăduiri pe care le face, a trimis o scrisoare în care-L ruga să vină la el, în Edesa, și să-l tămăduiască. Temându-se că nu va veni, a trimis împreună cu scrisoarea pe un zugrav vestit, Anania, care să-l zugrăvească chipul. „*Domnul, cerând puțină apă și spălându-Se pe față, I s-a dat o năframă, ca să se șteargă, și ștergându-Se, chipul Domnului s-a întipărit pe pânză, atât de lim-*

¹ Jean-Claude Larchet, *Teologia bolii*, Sibiu, 2005.

pede, cum n-ar fi putut nicio mână omenească să-L zugrăvească. Și Domnul, chemând pe Anania, i-a dat năframa odată cu scrisoarea, să o ducă stăpânului său, ca răsplată pentru credința sa. Iar Avgar, primind mahrama ca pe o icoană a Mântuitorului nefăcută de mână și închinându-se ei, îndată a simțit cum îl părăsesc durerile și cum i se curăță trupul de lepră”².

Această icoană, nefăcută de mână, Tradiția o socotește prima icoană a Mântuitorului. Iar Domnul Hristos, a cărui icoană își are obârșia atunci, ne spune Sfântul Pavel că „este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut, mai întâi născut decât toată făptura” (Coloseni 1, 15).

Mântuitorul a făcut nenumărate minuni de tămăduire, și El le face și după Înălțarea la cer, până la sfârșitul veacurilor. De aceea, Sfântul Chiril al Ierusalimului, în cateheza a X-a, oprindu-se la numele Mântuitorului, va sublinia tocmai calitatea Lui de Mare Doctor. „Unul este Domnul Iisus Hristos, nume minunat... în limba ebraică «Iisus» înseamnă «Mântuitor», iar în limba greacă «cel care vindecă». Căci El este doctorul sufletelor și al trupurilor și tămăduitorul celor ținuți de duhuri rele. El vindecă și ochii orbilor, dar în același timp luminează și mințile. Este doctorul șchiopilor, dar îndreaptă și picioarele păcătoșilor spre pocăință. Spune paralticului: «Să nu mai păcătuiești!»; dar spune și: «Ia-ți patul tău și umblă!». Pentru că trupul lui se paralizase din pricina păcatului sufletului, a vindecat mai întâi sufletul ca să aducă prin asta vindecare și trupului”³.

Boala nu este ceva bun în sine, dar felul în care ne raportăm la ea depinde de noi, ea ne problematizează și ne face să ne gândim serios la motivul pentru care Dumnezeu a îngăduit-o. Nu putem face o legătură mecanică între păcat, suferință, boală și moarte, dar totuși, Sfântul Pavel ne spune că în lume a intrat

² *Proloagele. Pe luna august*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, p. 982.

³ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze. Partea I*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1943, pp. 235-236.

suferința datorită păcatului: „De aceea, precum printr-un om a intrat păcatul în lume, și prin păcat moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el” (Romani 5, 12).

Am zis că nu putem face o legătură mecanică între păcat, suferință, boală și moarte. Citim în Evanghelia după Luca că „erau de față în același timp unii care-I vesteau despre galileenii al căror sânge Pilat l-a amestecat cu jertfele lor. Și El, răspunzând, le-a zis: Credeți oare că acești galileeni au fost ei mai păcătoși decât toți galileenii fiindcă au suferit acestea? Nu!, zic vouă; dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel. Sau cei optsprezece inși peste care s-a surpat turnul în Siloam și i-a ucis, gândiți oare că ei au fost mai păcătoși decât toți oamenii care locuiau în Ierusalim? Nu!, zic vouă; dar de nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel” (Luca 13, 1-5).

Dacă prin vechiul Adam toți cădem, prin noul Adam, Domnul nostru Iisus Hristos, toți ne mântuim. „Așadar, precum prin greșeala unuia a venit osânda pentru toți oamenii, așa și prin îndreptarea adusă de Unul a venit, pentru toți oamenii, îndreptarea care dă viață” (Romani 5, 18).

Raționând în acest fel, ne dăm seama că „vindecările săvârșite de Mântuitorul Hristos ne arată marea Sa iubire față de noi, dar ele au și un sens profetic, deoarece reprezintă inaugurarea Împărăției lui Dumnezeu în lume sau debutul acelei viziuni înnoitoare, vindecătoare și transfiguratoare care presupune acel cer nou și pământ nou, în care nu va fi lacrimă și moarte (Apocalipsă 21, 1-4)”⁴.

În rugăciunea de la Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos spunem cu credință: „Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, care ai plâns pentru Lazăr și lacrimi de întristare și de milosivire ai vărsat pentru dânsul, primește lacrimile mele. Cu patimile Tale, vindecă patimile mele. Cu rănilor Tale, tămăduiește rănilor mele”⁵.

⁴ Arhiepiscopia Târgoviștei, *Suferința și boala în lumina Învierii Domnului*, Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei, 2024, p. 23.

⁵ Ceaslov, E.I.B.M.B.O.R., București, 1973, p. 288.

2. Noi cu toții suntem bolnavi, mai mult sau mai puțin, și avem nevoie de ajutorul Domnului Hristos și de ajutorul semenilor noștri

Lui Dumnezeu trebuie să-I mulțumim pentru toate și în special pentru sănătate. În starea actuală a lucrurilor, însă, boala și suferința intervin adesea. *„Sănătatea nu este niciodată altceva decât un echilibru provizoriu între forțele vieții și alte forțe care i se opun, cele dintâi neavând decât o fragilă supremație”*⁶.

E adevărat că Dumnezeu n-a făcut suferința și moartea. Ele sunt urmarea păcatului. Ne spune Înțeleptul Solomon *„Căci Dumnezeu n-a făcut moartea și nu se bucură de pieirea celor vii. El a zidit toate lucrurile spre viață și făpturile lumii sunt izbăvitoare; întru ele nu este sămânță de pieire și moartea n-are putere asupra pământului”* (Înțelepciunea lui Sol. 1, 13-14).

Totuși, suferința și boala sunt mereu prezente. Omul din parabola samarineanului milostiv (Luca 10, 25-37) ne reprezintă foarte bine pe noi pe toți. Omul *„cobora de la Ierusalim la Ierihon și a căzut între tâlhari, care după ce l-au dezbrăcat și l-au rănit, au plecat lăsându-l aproape mort. Din întâmplare, un preot cobora pe calea aceea și, văzându-l, a trecut pe alături. De asemenea și un levit, ajungând în acel loc și, văzând, a trecut pe alături. Iar un samarinean, mergând pe cale, a venit și el și, văzându-l, i s-a făcut milă de el. Și apropiindu-se, i-a legat rănilor, turnând pe ele untdelemn și vin și, punându-l pe dobitocul său, l-a dus la o casă de oaspeți și a purtat grijă de el”*.

Drumul de la Ierusalim la Ierihon este o imagine a istoriei universale, omul lăsat aproape mort este o imagine a umanității. Preotul și levitul l-au evitat trecând mai departe: pentru că, istoria în sine cu cultura și religiile ei, nu constituie în sine o modalitate de mântuire. Dacă omul atacat de tâlhari este un chip al umanității, samarineanul nu poate fi decât chipul Domnului

⁶ Jean-Claude Larchet, *op. cit.* p. 9.

Hristos. Dumnezeu Însuși, Care este pentru noi străinul îndepărtat, S-a pus pe drum pentru a avea grijă de creatura Sa rănită. Dumnezeu, atât de departe de noi, Se face aproapele nostru în Iisus Hristos. El toarnă ulei și vin pe rănilile noastre, o imagine a sfintelor taine tămăduitoare, și ne duce la casa de oaspeți care este Biserica, unde are grijă de noi, dând în avans bani gazdei pentru a avea grijă de noi.

„Mareaprivește a omului îndepărtat și fără apărare, care zace la marginea drumului istoriei, și a lui Dumnezeu Însuși care în Iisus Hristos a devenit aproapele său, noi o putem păstra fără teamă, căci în fond este o dimensiune care ne privește pe toți”⁷.

Sunt multe cazuri de bolnavi credincioși, care au suportat boala punându-și nădejdea în Domnul Hristos. Amintesc un caz foarte cunoscut în Cluj: este vorba de Valentin Pența. Era student la medicină în ultimii ani. De loc era din Cesari, comuna Țaga. S-a îmbolnăvit de poliomielită. Internat la contagioase, putea respira doar așezat pe un pat balansabil. Era îngrijit de mai mulți, în special de asistenta Serafima care fusese călugăriță. A trăit în această situație 21 de ani, mutându-sela Domnul în anul 1978, luna decembrie. O altă inimă bună care l-a îngrijit este Maica Filoteia Olteanu, stareța Mănăstirii Bârsana, care-i era nepoată.

În jurul lui s-a creat un adevărat pelerinaj religios, fiind vizitat printre alții și de Arhiepiscopul Justinian. L-am cercetat și eu și nu uit că-i plăcea să-i cânt priceasna *„Iisuse al meu, prieten bun”*. Această emulație duhovnicească a fost luată în colimator de Securitate și, când a murit, pentru că i-am dus un buchet de flori, am fost luat la întrebări. Mi-a rămas în minte o maximă de la Valentin, pe care o redau: *„Suferință, suferință, numai cel ce a trecut prin tine știe cum tu prefaci spinii în trandafiri și scaieți în buchete de roze!”*.

⁷ Joseph Ratzinger, *Jesus de Nazareth*, Flammarion, 2007, p. 225.

Sunt multe cazurile de oameni credincioși care au suferit cu răbdare bolile și încercările care i-au fortificat duhovnicește. Eu l-am relatat pe acesta, deși puteam relata multe altele. Oamenii au suferințe mai mari și mai mici, și pentru cei sănătoși dăm slavă lui Dumnezeu.

3. A-i ajuta pe cei bolnavi constituie o mare faptă a milei creștine

Domnul Iisus Hristos le-a vorbit ucenicilor și ascultătorilor înspre pătimirile Sale, de a doua Sa venire și despre judecata universală. „*Când va veni Fiul Omului întru slava Sa și toți sfinții îngeri împreună cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale: Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile, și-i va despărți pe unii de alții precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți, binecuvântații tatălui meu, moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine. Atunci dreptii Îi vor răspunde zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și am venit la Tine; Iar Împăratul, răspunzând va zice către ei: Adevărat zic vouă: Întrucât ați făcut unuia dintre acești prea mici, Mie Mi-ați făcut*” (Matei 25, 31-40). Urmarea? Viața veșnică fericită!

Între faptele milei creștine, la loc de frunte, figurează cercetarea bolnavilor. Toată asistența socială e importantă, dar grija față de cei bolnavi este la loc de cinste. Tot în această Evanghelie, relatându-ni-se misiunea Domnului, ni se spune că „*tămăduia toată boala și toată neputința în popor*” (Matei 4, 23).

Pe lângă faptul că tămăduirea, sau cercetarea bolnavilor, este o faptă a milei creștine, această implicare socială are repercusi-

uni veșnice. Poetul Ioan Alexandru, om credincios și cu preocupări duhovnicești, a scris în acest sens poezia „Epitaf”⁸: „Pentru că s-a uitat cu milă / La un căluș snopit în bății / Pentru că unei bătrâne ce se / Aruncase în lac fugind din azil / I-a întins un cuvânt de salvare / Pentru că-n sanctuarul inimii sale / L-a iertat pe cel mai aprig vrăjmaș / / Pentru toate acestea și mult mai mari / Decât acestea pe care nimeni nu le-a știut / Pentru că le făptuise la nevedere / El n-a murit, ci numai doarme / Până la înviere”.

Asistența socială, care pune în lucrare faptele milei creștine, are multe așezăminte inclusiv în Arhiepiscopia noastră. Pe unul dintre ele îl amintesc cu multă emoție pentru că se preocupă de bolnavii cei mai necăjiți, canzeroșii ajunși în stare critică. Este vorba de Centrul de îngrijiri paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj. Mulți bolnavi au primit mângâiere aici. Construirea lui a fost demarată de Preasfințitul Vasile. Când l-am inaugurat și i-am făcut sfeștania, Preasfințitul mai trăia. Cel ce a luat steagul în mână, fiindu-i și director, este părintele Bogdan Chiorean, care este și doctor.

Aici bolnavii sunt îngrijiți cu multă dăruire, au la îndemână doctori, duhovnici, un paraclis în care se slujește și multă dragoste.

Este emoționant dialogul cu unii dintre ei, pentru că, fiind în pragul eternității, abordează cele mai importante discuții legate de viața noastră efemeră. Te duci să-i întărești pe unii și, de fapt, ei te reconfortează spiritual și devin o sursă de optimism și de credință.

Mai putem adăuga faptul că în Arhiepiscopia Clujului sunt mai multe centre în care se vine în întâmpinarea celor bolnavi. Filantropia Ortodoxă din Bistrița, al cărei președinte este părintele Marius Pintican, are mai multe locuri în care sunt ajutați bol-

⁸ Ioan Alexandru, *Imnele iubirii*, Editura Cartea Românească, București, 1983, p. 222.

navii, și pe deasupra un număr de ambulanțe cu care-i duce pe cei dependenți de perfuzii la centre medicale de specialitate.

În Cluj, Biserica are de asemenea o policlinică fără plată, *Sfântul Pantelimon*, și o farmacie. De acestea se ocupă maica Mavra Epure, venindu-le în întâmpinare bolnavilor celor mai oropsiți.

Nu mai dau alte exemple, pentru că ele sunt peste tot. Și apoi sunt doctorii din spitale care și-au ales această misiune. Oricum, grija față de bolnavi își are rădăcina în iubire și este una din faptele milei creștine. Suntem conștienți că implicarea în slujirea bolnavilor ar trebui să fie mult mai mare.

E adevărat că milostenia creștină nu se măsoară după cantitatea faptelor, ci după „*dispoziția interioară din care pornesc, după inima cu care sunt săvârșite*”⁹. Lucrul acesta se întâmplă și cu îngrijirea bolnavilor. Faptul de a te îngriji de bolnavi, de a-i vizita, valorează mai mult decât ceea ce le dăm. Datoria milosteniei creștine nu privește numai pe cei ce dispun de bunuri materiale, ci și pe cei ce sunt săraci.

Milostenia creștină, care-și are rădăcina în dragoste, folosește nu numai celui ce o primește, celui bolnav și necăjit, ci și celui ce o dă. Cel avizat la mila creștină este ajutat, iar cel ce o oferă este binecuvântat de Dumnezeu. Nu uităm cuvântul Mântuitorului spus celor ce au pus în practică faptele milei creștine: „*Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii*” (Matei 25, 34).

⁹ *Teologia morală ortodoxă*, vol. II, E.I.B.M.B.O.R., București, 1980, p. 243.